Region Uppsala

Godkänt den: 2025-03-20

Ansvarig: Ulla Olsson Strömberg

Gäller för: Akademiska sjukhuset; Lasarettet i Enköping

Basala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelning Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping

Innehåll

Syfte 2
Ledningens ansvar 2
Den anställdes ansvar 2
Klädregler 2
- Specialarbetsdräkt 2
- Utanför operationsavdelningen 3
- Värmeplagg 3

Skyddsutrustning 3
- Huvudbonad 3
- Munskydd 4
- Stänkskydd för ansiktet 4
- Operationsrock 4
- Operationshandskar 4
- Skor 4
- Besökare 4

Preoperativ handdesinfektion 5
- Metod 1 för handdesinfektion, använd flytande tvål 5
  - Mellan två operationer 5
- Metod 2 för handdesinfektion, använd flytande klorhexidintvål 5

Lokala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelning, Akademiska sjukhuset 7
Lokala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelningen, Lasarettet i Enköping 7
Dokumenthistorik 8
Litteratur, författningar 8

Syfte

Syftet med de basala hygienrutinerna och klädreglerna är att förhindra smittspridning och vårdrelaterade infektioner samt att även ge ett professionellt intryck.

På alla operationsavdelningar gäller även

Basala hygienrutiner och klädregler Region Uppsala, Region Uppsala.se (pdf).

Ledningens ansvar

Arbetsgivaren har enligt lagen skyldighet att tillhandahålla utrustning och material som möjliggör en säker arbetsmiljö och en säker miljö för patienterna. Ledningen har ansvar över att utrusning och material finns i tillräcklig mängd, används på rätt sätt och i rätt situation.

Den anställdes ansvar

Den anställde är enligt lagen skyldig att följa gällande föreskrifter samt använda den personliga skyddsutrustning som krävs.

Den anställde är skyldig att följa Region Uppsalas basala hygienrutiner och klädregler.

Basala hygienrutiner och klädregler

Klädregler

Grundregel: Specialarbetsdräkten som är en medicinteknisk produkt får inte användas utanför operationsavdelningen.

Specialarbetsdräkt

Alla som arbetar på en operationsavdelning ska bära specialarbetsdräkt avsedd för operationsavdelningar. Specialarbetsdräkten är en medicinteknisk produkt och tillhandahålls av arbetsgivaren och ska vara godkänd enligt SS-EN 13795. Region Uppsala tillhandahåller specialarbetsdräkt av två typer:

- Specialarbetsdräkt av flergångsmaterial som tvättas av tvätteri (Optimal™).
- Specialarbetsdräkt av engångsmaterial som kasseras efter varje användning.

Specialarbetsdräkterna är tillverkade av tätvävt flergångs- respektive engångsmaterial för att minska genomsläppligheten av partiklar från bärare till omgivande luft. Ju tätare specialarbetsdräkt desto mindre risk för postoperativa infektioner. Båda specialarbetsdräkterna kan användas vid ren infektionskänslig kirurgi. I första hand rekommenderas att specialarbetsdräkt av flergångsmaterial används.

Operationsblusen (Optimal™) är försedd med mudd i midjan. Ren kortärmad undertröja får bäras under operationsblusen. Byxben får inte vara upprullade. Strumpor ska bäras under arbetsdräkten. Specialarbetsdräkten får inte förvaras i omklädningsskåp.

Vid ren infektionskänslig kirurgi ska operatörer, assistenter och operationssjuksköterskor alltid vara nyombytta för att förhindra kontaktsmitta till operationssåret.

Byt specialarbetsdräkt och undertröja dagligen och under arbetspasset om de blivit våta eller fuktiga.

Utanför operationsavdelningen

Regler för specialarbetsdräkt:

- Specialarbetsdräkt får inte bäras utanför operationsavdelningen.
- Specialarbetsdräkt får inte användas vid arbete på mottagningar och vårdavdelningar.
- Specialsarbetsdräkt får inte kombineras med andra sjukhuskläder.
- Specialarbetsdräkt får inte bäras i cafeterior eller i personalmatsalar.
- Specialarbetsdräkten får inte bäras utomhus.

Endast korta ärenden utanför operationsavdelningen är tillåtet iklädd specialarbetsdräkt. Till korta ärenden räknas att köpa mat och tjänsteärenden kopplat till arbetspasset. Då ska en ren, vit, knäppt långärmad skyddsrock av engångsmaterial användas utanpå specialarbetsdräkten och eventuellt munskydd skall tas av.

Operationsmössa eller hjälm av engångs-eller flergångstyp kan behållas på men kan behöva bytas vid behov.

Släng skyddsrocken av engångstyp efter användning. Man får med andra ord inte sitta på balkonger iklädd operationskläder, även om man har skyddsrock.

Vid patientkontakt utanför operationsavdelningen ska ett skyddsförkläde av engångsmaterial bäras utanpå specialarbetsdräkten. Alternativt kan en skyddsrock av vätsketätt eller vätskeavvisande material användas.

Om specialarbetsdräkten har använts utan skyddskläder i patientkontakt, exempelvis på en vårdavdelning, mottagning, intensivvårdsavdelning eller vid akututryckning, ska den bytas vid återkomsten till operationsavdelningen.

Värmeplagg

En quiltad värmeväst i flergångsmaterial tillhandahålls av arbetsgivaren som är avsedd för operationsavdelning. Den kan bäras ovanpå specialarbetsdräkten och ska bytas dagligen och vid behov.

Skyddsutrustning

Huvudbonad

Operationsmössa eller hjälm av engångs- eller flergångstyp ska alltid användas av all personal på operationsavdelningen. Allt hår skall vara instoppat. Personer med skägg skall alltid använda hjälm och skägget ska vara täckt.

Vid ren infektionskänslig kirurgi ska all personal som vistas i operationssalen och i uppdukningsrummet använda hjälm. I första hand rekommenderas hjälm av flergångstyp.

Det är tillåtet att använda huvudduk eller slöja under förutsättningar att den är helt täckt av hjälm och arbetsdräkt.

Munskydd

Kirurgiskt munskydd klass II eller klass IIR (vätskeresistent) enligt SS-EN 14683 ska bäras av all sterilklädd personal vid alla operationer. Personal som befinner sig ≤ 1 meter från operationssåret och sterilt material ska bära munskydd.

Vid ren infektionskänslig kirurgi ska all personal som vistas i operationssalen och i uppdukningsrummet använda munskydd.

Andningsskydd (FFP3) ska användas vid luftburen smitta och laserbehandling för att förhindra inandning av laserrök. Detta gäller även vid andra elektrokirurgiska ingrepp där rök bildas och punktutsug saknas.

Stänkskydd för ansiktet

Vid vårdarbete som medför risk för stänk av kroppsvätskor mot ansiktet används heltäckande visir. Under pandemin med covid-19 ska visiret kompletteras med ett munskydd klass IIR, vätskeresistent, vid vård av hostande patient. Alternativt kan skyddsglasögon tillsammans med ett kirurgiskt munskydd klass IIR, vätskeresistent, användas som stänkskydd för ansiktet. När stänkskydd av engångstyp tas av ska det kasseras. Stänkskydd av flergångstyp ska rengöras och desinfekteras enligt tillverkarens bruksanvisning.

Operationsrock

Steril operationsrock av engångstyp ska bäras av all personal som deltar i arbetet i operationssåret.

Använd en steril operationsrock med vätsketät front och ärm när risken för genomfuktning är stor, liksom vid operation i vävnad med förekomst av bakterier, till exempel i tarmen, eller i infekterad vävnad.

Operationshandskar

Använd dubbla operationshandskar för att minska risken för smitta i samband med stickande och skärande material. Latexfria operationshandskar rekommenderas med anledning av risken för latexallergier.

Skor

Arbetsskor ska vara rena och får inte användas utomhus. Skor bör ha hel ovansida för att skydda fötterna mot blodstänk och skador från tappade vassa föremål.

Besökare

Besökare ska ta på sig blå besöksrock av engångstyp och mössa med allt hår instoppat. Besökare med smutsiga ytterskor ska använda skoskydd. Handdesinfektion ska utföras efter att skoskydd tas på och av.

Preoperativ handdesinfektion

Alkoholhaltiga handdesinfektionsmedel, metod 1 nedan, är förstahandsval vid preoperativ handdesinfektion. Handdesinfektion kan göras enligt två olika metoder:

Metod 1 för handdesinfektion, använd flytande tvål

Före dagens första operation, vid operation efter längre uppehåll samt om föregående operation har varit långvarig.

Gär så här:

- Skölj händer och underarmar i rinnande vatten.
- Rengör naglarna vid behov. Naglarna ska vara rena och kortklippta. Använd fabriksren nagelpetare, använd inte nagelborste.
- Tvätta händer och underarmar med flytande tvål.
- Skölj händer och underarmar i rinnande vatten. Håll händerna så att vattnet rinner från händerna mot armbågarna.
- Torka torrt.
- Desinfektera händer och underarmar rikligt med ett alkoholbaserat huddesinfektionsmedel. Gnid in händer och underarmar under minst 3 minuter enligt ett schema som säkerställer att desinfektionsmedlet når hela den avsedda hudytan. Om huden hinner bli torr dessförinnan, vilket är vanligt, tas mer desinfektionsmedel.

Mellan två operationer

Gör så här:

- Desinfektera händer och underarmar rikligt med ett alkoholbaserat huddesinfektionsmedel.
- Gnid in händer och underarmar under minst 3 minuter enligt ett schema som säkerställer att desinfektionsmedlet når hela den avsedda hudytan.
- Om huden hinner bli torr dessförinnan, vilket är vanligt, tas mer desinfektionsmedel.

Metod 2 för handdesinfektion, använd flytande klorhexidintvål

Före varje operation ska du:

1. Skölj händer och underarmar i rinnande vatten.
2. Rengör naglarna vid behov. Naglarna ska vara rena och kortklippta. Använd fabriksren nagelpetare, använd inte nagelborste.
3. Tvätta händer och underarmar rikligt med flytande klorhexidintvål.
4. Skölj händer och underarmar i rinnande vatten. Håll händerna så att vattnet rinner från händerna mot armbågarna.
5. Tvätta händer och underarmar rikligt med flytande klorhexidintvål.

6. Skölj händer och underarmar i rinnande vatten. Håll händerna så att vattnet rinner från händerna mot armbågarna.
7. Torka torrt med en steril handduk.

Lokala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelning, Akademiska sjukhuset

Dessa regler behöver tillämpas och anpassas till lokala förhållanden och situationer, som är specifika för varje operationsavdelning, på Akademiska sjukhuset. I lokaler som delas av flera verksamhetsområden behöver reglerna förankras och fastställas så att alla yrkesgrupper som vistas i lokalerna har tydliga regler att förhålla sig till.

På varje operationsavdelning ska berörda verksamhetschefer ta fram en tydlig **lokalt anpassad rutin** om hur de sjukhusövergripande rutinerna ska tillämpas. Dessa rutiner ska tas fram i multiprofessionella team i samråd med vårdhygien- och infektionspreventionsenheten och verksamhetschef. Rutinerna ska samverkas, förankras och kommuniceras ut till alla medarbetare. Alla funktioner som rör sig mellan olika operationsavdelningar ska följa de lokalt beslutade rutinerna.

Lokala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelningen, Lasarettet i Enköping

Basala hygienrutiner, klädregler lokal rutin – operationsavdelningen LE, Region Uppsala.se (pdf)

Dokumenthistorik

Författare:

Vårdhygien- och infektionspreventionsenheten.

Datum:

2019-10-16	Revidering Tillagt en specifik blankett för operationspersonal.Granskare: Christina Gunnarsson AC LE, Oskar Sjögren, ssk Vårdhygien, Birgitta Lytsy ÖL, Vårdhygien, Lena Rydell SSK Anopiva AS.
2020-08-18	Oskar Sjögren. Revidering av avsnitt B om skyddsutrustning med rubriken stänkskydd för ansiktet.
2021-01-13	Jakob Sparby. Förtydligande om stänkskydd för ansiktet.
2021-12-16	Anna Gustafsson. Revidering av avsnittet om värmeplagg.
2023-06-14	Emma Leijonqvist. Dokumentet tillgänglighetsanpassat.
2023-11-15	Anna Gustafsson. Flyttat avsnitten Lokala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelning för Akademiska sjukhuset respektive Lasarettet i Enköping till sista sidan.
2024-03-26	Anna Gustafsson. Revidering av avsnitten om specialarbetsdräkt, värmeplagg, utanför operationsavdelning och huvudbonad.
2024-03-26	Elina Karlsson. Tillgänglighetsanpassat dokumentet.
2024-08-20	Anna Gustafsson. Under rubriken huvudbonad lagt till att slöja eller huvudbonad är tillåten under hjälmen.
2024-09-11	Anna Gustafsson, Karin Karlsson, Oskar Sjögren. Förtydligat rutiner angående operationshjälm.

Litteratur, författningar

SOSFS 2015:10, Socialstyrelsen.se (pdf)

Att förebygga vårdrelaterade infektioner, Folkhalsomyndigheten.se (pdf).

Personalföreskrifter på operationsavdelning, Vardhandboken.se.